

Sygn. akt I ACa 89/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 maja 2019 roku

Sąd Apelacyjny w Szczecinie I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSA Krzysztof Górski

Sędziowie: SSA Leon Miroszewski

SSA Halina Zarzeczna

Protokolant: st. sekr. sąd. Karolina Ernest

po rozpoznaniu w dniu 16 maja 2019 roku, w Szczecinie na rozprawie

sprawy z powództwa A. J.

przeciwko (...) Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w K.

o ustalenie nieważności lub nieistnienia uchwały

na skutek apelacji pozwanego od wyroku Sądu Okręgowego w Koszalinie z dnia 10 grudnia 2018 r. sygn. akt I C 240/18

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

1) **oddala powództwo w całości;**

2) **zasądza od powódki na rzecz pozwanej kwotę 360 zł (trzystu sześćdziesięciu złotych) tytułem kosztów procesu);**

II. zasądza od powódki na rzecz pozwanej kwotę 470 zł (czterystu siedemdziesięciu złotych) tytułem kosztów procesu w postępowaniu apelacyjnym.

Leon Miroszewski Krzysztof Górski Halina Zarzeczna

Sygn. akt I ACa 89/19

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 10 grudnia 2018 Sąd Okręgowy w Koszalinie stwierdził, że uchwała Rady Nadzorczej pozwanej (...) Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w K. z dnia 23 marca 2018 nr (...) w sprawie odwołania powódki A. J. od uchwały Zarządu tejże spółdzielni z dnia 12 lutego 2018 jest nieważna w części dotyczącej odmowy przyjęcia powódki w poczet członków tej Spółdzielni z powodu niezłożenia deklaracji oraz nieuiszczenia wpisowego i udziału. Nadto rozstrzygnięto o kosztach procesu zasądzając z tego tytułu od pozwanej na rzecz powódki kwotę 200 zł.

II.

Wyrok ten rozstrzygał o następujących żądaniach i wnioskach stron:

Powódka A. J. wniosła o ustalenie nieważności lub nieistnienia uchwały nr (...) Rady Nadzorczej (...) Spółdzielni Mieszkaniowej (...) z dnia 23 marca 2018 r. w sprawie odmowy przyjęcia jej w poczet członków spółdzielni mieszkaniowej. Domagała się także zwrotu kosztów postępowania.

Zdaniem powódki zaskarżona uchwała narusza przepisy ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych, ustawy Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy Prawo spółdzielcze, które zmieniły treść art. 1 i 3 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych. Z treści zmienionych przepisów wynika aktualnie obowiązek pozwanej przyjęcia powódki w poczet członków spółdzielni bez wnoszenia udziałów i wpisowego. Powódka podniosła, iż jest właścicielką mieszkania o statusie odrębnej własności w budynku administrowanym przez pozwaną. Z uwagi na aktualnie obowiązujące przepisy ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych zwróciła się do zarządu pozwanej z wnioskiem o przyjęcie w poczet członków spółdzielni, jednak w dniu 14 lutego 2018 r. Zarząd pozwanej poinformował ją, że uchwałą z dnia 12 lutego 2018 r. odmówił przyjęcia jej w poczet członków, gdyż nie została złożona deklaracja członkowska oraz nie został uiszczony udział i wpisowe. Powódka podkreśliła, że złożyła odwołanie od tej uchwały. W międzyczasie zwróciła się o przyjęcie jej w poczet członków, gdyż posiada garaż wolnostojący o statusie spółdzielczego własnościowego prawa, który znajduje się także w zasobach pozwanej. Powódka wskazała także, że pozwana nie odniosła się do tego pisma, jednak w uchwale nr (...) z dnia 23 marca 2018 r. wskazano, że zmienia się uchwałę Zarządu pozwanej w przedmiocie odmowy przyjęcia jej w poczet członków w ten sposób, że ustala się, że jest ona członkiem spółdzielni z uwagi na posiadanie spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu niemieszkalnego - garażu. Ponadto wskazano, że powódka jako odrębny właściciel musi złożyć deklarację, wpłacić udział i wpisowe. W ocenie powódki, spełnia ona wszystkie kryteria, aby zostać przyjętą w poczet członków spółdzielni bez względu na ilość i rodzaj posiadanych lokali.

Powódka wskazała, że ma interes prawny w wytoczeniu powództwa w rozumieniu art. 189 k.p.c. albowiem jest on spowodowany potrzebą ochrony jej sfery prawnej. Podniosła, że w jej ocenie doszło do naruszenia zasad współżycia społecznego, podjęte uchwały mają na celu pokrzywdzenie jej osoby, gdyż z powodu braku członkostwa zmuszona jest uiszczać wyższe opłaty na fundusz remontowy, które po wejściu przepisów znowelizowanej ustawy powinna uiszczać w takiej wysokości jak pozostali członkowie.

Pozwana (...) Spółdzielnia Mieszkaniowa (...) w K. w odpowiedzi na pozew wniosła o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powódki na rzecz swoją zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych.

Zdaniem pozwanej właściciel lokalu, który chce zostać członkiem spółdzielni winien złożyć deklarację członkowską zawierającą wszystkie dane, o których mowa w art. 16 § 1 ustawy Prawo spółdzielcze oraz wnieść udział i wpisowe. Niewątpliwie zgodnie z treścią przepisu art. 3 ust. 3¹ ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych właścicielowi lokalu, który nie jest członkiem spółdzielni przysługuje roszczenie o przyjęcie w poczet członków spółdzielni. Jednakże przyjęcie twierdzenia powódki, iż w takiej sytuacji jedynym warunkiem przyjęcia w poczet członków spółdzielni jest złożenie deklaracji bez obowiązku wniesienia wpisowego i udziału oznacza, że przepis art. 3 ust. 3¹ jest niezgodny z art. 2, art. 12 oraz art. 31 ust. 2 Konstytucji RP. Z tych też względów pozwana wniosła o wystąpienie przez sąd w trybie art. 193 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r. z zapytaniem prawnym, co do zgodności aktu normatywnego z Konstytucją tj. „czy art. 1 ust. 9 w zw. z art. 3 ust. 3¹ ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 20 lipca 2017r. o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych, ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy - Prawo spółdzielcze, w zakresie w jakim przyznaje właścicielowi lokalu, który nie jest członkiem spółdzielni roszczenie o przyjęcie w poczet członków spółdzielni jedynie po spełnieniu warunku w postaci złożenia deklaracji członkowskiej, o której mowa w art. 16 ustawy z dnia 16 września 1982r. - Prawo spółdzielcze, bez obowiązku wniesienia wpisowego i udziału, jest zgodny z art. 2 art. 12 oraz art. 32 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

W pierwszej kolejności pozwana podniosła, iż uwzględnienie powództwa oznaczać będzie, że Rada Nadzorcza w sposób niezasadny stwierdziła, że powódka jest członkiem spółdzielni w związku z posiadaniem spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu niemieszkalnego – garażu, co będzie niezgodne z art. 3 ust. 3³ w związku z art. 3

ust. 1 pkt. 2 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych, który przyznaje powódce członkostwo z mocy prawa. W ocenie pozwanej powódka dąży do tego, aby opłaty z tytułu użytkowania lokalu mieszkalnego, do którego przysługuje jej prawo odrębnej własności były naliczane w takiej wysokości, jak dla członków Spółdzielni. Pozwana podkreśliła, iż Spółdzielnia prowadzi działalność gospodarczą, uzyskując zysk, który stanowi nadwyżkę bilansową, która podlega podziałowi. Zdecydowana większość nadwyżki bilansowej, która od kilku lat wynosiła ok. 7 mln zł przeznaczana jest przez Walne Zgromadzenie na dofinansowanie remontów i tym samym członkowie Spółdzielni płacą stawkę funduszu remontowego w mniejszej wysokości. Pozwana podkreśliła, iż powódka nie zdecydowała się nigdy wcześniej zostać członkiem Spółdzielni, gdyż nie uiszczyła wpisowego oraz udziału członkowskiego. Uczyniły to natomiast inne osoby, które zostawały członkiem Spółdzielni w dacie nabycia przez powódkę spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego oraz niemieszkalnego - garażu, jak i dacie ustanowienia i przeniesienia na rzecz powódki prawa odrębnej własności do przedmiotowego lokalu mieszkalnego. Powódka nie poniosła żadnych kosztów z tytułu uzyskania członkostwa, gdyż w dniu 9 września 2017 r. otrzymała je z mocy prawa. Pozwana podkreśliła przy tym, że powódka domaga się, aby Spółdzielnia skorygowała od dnia 9 września 2017 r. wysokość opłat z tytułu użytkowania lokalu mieszkalnego. W ocenie pozwanej od dnia 9 września 2017 r. istnieje kategoria dwóch członków tj. tych, którzy wnieśli wpisowe oraz udziały i odpowiadają za ewentualne straty do wysokości zadeklarowanych udziałów, którzy przyczynili się do wypracowania ewentualnej nadwyżki bilansowej oraz tych, którzy nie wnieśli wpisowego i udziału i tym samym nie odpowiadają za straty i nie korzystają z nadwyżki bilansowej. W ocenie pozwanej nadanie z mocy prawa członkostwa osobom wymienionym w art. 3 ust. 1, 2 i 3 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych jest ewidentnym złamaniem zasad rzetelnej legislacji oraz ochrony zaufania do państwa i prawa. Pozwana w tym zakresie powołała się na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 30 marca 2004 r. (sygn. akt K 32/03). Aktualne brzmienie powyższych przepisów godzi w równe traktowanie wszystkich członków spółdzielni, dyskryminuje sektor spółdzielni mieszkaniowych względem innych sektorów spółdzielni i innych podmiotów prawa prywatnego, pogarsza sytuację majątkową spółdzielni mieszkaniowych poprzez brak obowiązku wniesienia wpisowego zasilającego fundusz zasobowy i udziału zasilającego fundusz udziałowy, mimo że stosownie do treści art. 78 ust. 1 ustawy Prawo spółdzielcze są to podstawowe fundusze własne spółdzielni, a w konsekwencji pogarsza sytuację majątkową tych członków, którzy wnieśli wpisowe i udział, poprzez mniejszy udział w nadwyżce bilansowej. Zdaniem pozwanej te okoliczności muszą rodzić przekonanie sądu o ich niezgodności z Konstytucją. Ustawodawca ingerując w prywatny majątek spółdzielni mieszkaniowych różnicuje prawa i obowiązki jej członków bez jakiegokolwiek podstawy prawnej, łamiąc zasadę sprawiedliwości społecznej wyrażoną w art. 2 Konstytucji RP. Ponadto ustawodawca narusza również art. 12 Konstytucji RP, który stanowi, iż Rzeczypospolita Polska zapewnia wolność tworzenia i działania związków zawodowych, organizacji społeczno-zawodowych rolników, stowarzyszeń, ruchów obywatelskich, innych dobrowolnych zrzeszeń oraz fundacji. Nadanie przez ustawodawcę członkostwa w spółdzielniach mieszkaniowych z mocy prawa jest naruszaniem podstawowej wolności tworzenia i działania zrzeszeń. Pozwana podkreśliła także, że zgodnie z art. 31 Konstytucji RP ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko w określonych przypadkach. Ograniczenia te nie mogą naruszać wolności i praw. Pozwana podniosła nadto, iż Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 5 lutego 2015r. w sprawie o sygn. akt 60/13 stwierdził, że art. 16 § 1 zdanie pierwsze Prawa spółdzielczego (przewidujący obowiązek złożenia przez kandydata na członka spółdzielni deklaracji, wniesienia wpisowego i udziału) jest zgodny z art. 21 ust. 1 art. 58 i art. 64 Konstytucji. Pozwana podkreśliła, że w uzasadnieniu do tego wyroku, że stosunek łączący członka ze spółdzielnią stanowi stosunek cywilnoprawny, a członkostwo w spółdzielni już istniejącej powstaje na podstawie umowy, gdzie osoba ubiegająca się o członkostwo składa deklarację, a uchwała właściwego organu stanowi oświadczenie woli spółdzielni przyjmującej ofertę, gdzie art. 16 § 1 prawa spółdzielczego określa swoisty tryb przyjęcia członka do spółdzielni. Trybunał szeroko odnosił się do korporacyjnego charakteru spółdzielni mieszkaniowych i zagwarantowanej konstytucyjnie wolności zrzeszania się, a ingerencja ustawodawcy nie może wkraczać nadmiernie w samodzielność i samorządność spółdzielni (por. wyrok TK z dnia 10 kwietnia 2002, sygn. akt K 26/00). Pozwana powołując się na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 17 grudnia 2008 r. (sygn. akt P 16/08) wskazała, iż niewątpliwie majątek spółdzielni jako podmiotu prywatnego jest majątkiem prywatnym, dlatego też znajduje do niego zastosowanie art. 64 ust. 3 Konstytucji RP, przewidujący konstytucyjną zagwarantowaną ochronę własności i innych praw majątkowych, stąd też każdy przepis prawa, którego skutkiem jest ograniczenie własności winien być uzasadniony koniecznością realizacji jednej z wartości wskazanych w art. 31 ust. 3 Konstytucji (tak wyrok TK z dnia 29 maja 2001 r., sygn. akt K 5/01).

Nowelizacja ustawy narusza zasadę równości wyrażoną w art. 32 Konstytucji RP, gdyż dyskryminuje sektor spółdzielni mieszkaniowych względem innych branż spółdzielczych i innych podmiotów prawa prywatnego. Przede wszystkim, zdaniem pozwanej, nowelizacja ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych, która weszła w życie w dniu 9 września 2017 r., jest sprzeczna z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 30 marca 2004 r. w sprawie K 32/03, wyroku z dnia 7 grudnia 2008 r. w sprawie P 16/08 oraz wyroku z dnia 5 lutego 2015 r. w sprawie K 60/13.

Powódka w odpowiedzi na powyższe stanowisko domagała się stwierdzenia nieważności lub nieistnienia uchwały nr (...) w zakresie zapisu § 1 uchwały wskazującego, że nie przysługuje jej członkostwo z tytułu posiadania odrębnej własności lokalu bez uiszczenia wpisowego i udziału. Powódka podkreśliła, iż nie istnieje konieczność zwrócenia się z pytaniem prawnym co do zgodności aktu normatywnego z Konstytucją do Trybunału Konstytucyjnego, gdyż nie ma to znaczenia dla rozstrzygnięcia w sprawie. Ponadto pytanie to nie może dotyczyć tylko jednej kategorii członkostwa tj. odrębnej własności. W jej ocenie, Zarząd pozwanej nie przestrzega obowiązujących przepisów, jak i nie realizuje zapisów znowelizowanej ustawy. W ocenie powódki niezrozumiałe jest przypisywanie członkostwa do statusu lokalu, gdyż nabywa się je tylko raz. Powódka w pozostałym zakresie podtrzymała także wcześniej podnoszoną argumentację. Domagała się przedłożenia aktualnego statutu pozwanej z 2018 r. dostosowującego zapisy do zmienionej ustawy.

Pozwana w treści pisma procesowego z dnia 11 lipca 2018 r. podtrzymała dotychczasowe stanowisko. W jej ocenie, wniosek o wystąpienie z pytaniem prawnym nie dotyczy tylko jednej kategorii członkostwa. Pozwana wyjaśniła przy tym, że w dniu 29 maja 2018 r. nie została jeszcze zarejestrowana zmiana statutu dokonana przez Walne Zgromadzenie Członków, które odbyło się w dniach 9 - 23 maja 2018 r. Podniosła, że Sąd Rejonowy w Koszalinie postanowieniem z dnia 2 lipca 2018 r. dokonał wpisu do KRS informacji o zmianie statutu zgodnie z uchwałą nr (...) Walnego Zgromadzenia podzielonego na części w dniach 9 - 23 maja 2018 r. Pozwana powołała się przy tym na okoliczność, że w znowelizowanym statucie zasady podziału nadwyżki bilansowej nie uległy zmianie. Podkreśliła przy tym, że powódka domaga się stwierdzenia nieważności lub nieistnienia uchwały, a nie jej uchylecia i tym samym postanowienia statutu z lipca 2018 r. w zakresie stosunku członkostwa oraz obowiązku wniesienia wpisowego i udziału nie mają większego znaczenia dla rozstrzygnięcia.

W treści pisma z dnia 19 października 2018 r. powódka podniosła, że jej żądanie dotyczy części uchwały w zakresie wskazanego w niej zapisu dotyczącego „stosownie do treści art. 3 ust. 3¹ ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych okoliczności, że powódka jako osoba, która nabyła prawo odrębnej własności lokalu może być członkiem spółdzielni po spełnieniu warunków z art. 16 ustawy Prawo spółdzielcze, które stosuje się odpowiednio tj. uiszczenie wpisowego i udziału”. Powódka podtrzymała przy tym wcześniejszą argumentację. Wskazała także, że zmiana statutu w maju 2018 r. jest istotna w sprawie, gdyż statut nie nakłada obowiązku uiszczenia wpisowego i udziału. Powódka powołała się także na wyrok jaki zapadł przed tutejszym sądem w sprawie I C 224/18.

Na rozprawie w dniu 10 grudnia 2018r. stanowiska stron nie uległy zmianie.

III.

Sąd uczynił podstawą rozstrzygnięcia następujące (uznane za udowodnione lub bezsporne) okoliczności faktyczne:

Powódka A. J. nabyła spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego przy ul. (...) w K. oraz lokalu niemieszkalnego – garażu nr (...) przy ul. (...) w K. w dniu 30 maja 2006 r. Wysokość udziału członkowskiego wynosiła wówczas 900 zł, zaś wysokość wpisowego 450 zł.

W dniu 6 sierpnia 2012 r. powódka A. J. w trybie art. 17¹⁴ ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych na podstawie umowy o ustanowieniu odrębnej własności lokalu i przeniesieniu własności nabyła prawo odrębnej własności do lokalu mieszkalnego przy ul. (...) w K.. Wysokość udziału członkowskiego w tej dacie wynosiła 1500 zł, zaś wpisowego 375 zł.

Pismem z dnia 30 stycznia 2018 r. pozwana, z uwagi na nowelizację ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych, poinformowała kto zgodnie z zapisem ustawy jest członkiem wskazując, że jest nim osoba fizyczna,

choćby nie posiadała zdolności do czynności prawnych albo miała ograniczoną zdolność do czynności prawnych, której przysługuje spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu jak i, że członkami spółdzielni są oboje małżonkowie, jeżeli prawo do lokalu przysługuje im wspólnie, a jeżeli spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu należy do kilku osób, członkiem spółdzielni może być tylko jedna z nich chyba, że przysługuje ono wspólnie małżonkom. Pozwana mając na uwadze powyższą regulację zobowiązała w terminie do 31 marca 2018 r. potencjalnych członków do wypełnienia oświadczenia według załączonego druku, co miało stanowić podstawę wpisania do rejestru członków.

W dniu 5 lutego 2018 r. powódka A. J. wniosła do Zarządu (...) w K. pismo o przyjęcie jej w poczet członków pozwanej spółdzielni na zasadach wynikających z aktualnych zapisów ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych. Jednocześnie złożyła deklarację, w której wskazała swoje imię i nazwisko, serię dowodu osobistego ze wskazaniem organu, który go wydał oraz miejsce stałego zamieszkania.

Pismem z dnia 14 lutego 2018 r. powódka została poinformowana, że decyzją z dnia 12 lutego 2018 r. Zarząd pozwanej spółdzielni odmówił przyjęcia jej w poczet członków spółdzielni z uwagi na nie złożenie deklaracji członkowskiej odpowiadającej wymogom art. 16 ustawy z dnia 16 września 1982 r. - Prawo spółdzielcze oraz nie uiszczenie udziału i wpisowego. Powódka została jednocześnie poinformowana o prawie złożona odwołania.

Pismem z dnia 25 lutego 2018 r. powódka odwołała się do Rady Nadzorczej pozwanej spółdzielni od decyzji z dnia 12 lutego 2018 r. odmawiającej przyjęcia jej w poczet członków spółdzielni wskazując, iż spełnia wszystkie kryteria przewidziane w obowiązujących przepisach prawa. Poinformowała jednocześnie Zarząd pozwanej, że posiada garaż wolnostojący nr (...) przy ul. (...) o statusie spółdzielczego własnościowego prawa bez członkostwa i tym samym przysługuje jej członkostwo z mocy samego prawa bez konieczności podejmowania przez zarząd uchwały, czy decyzji w tym przedmiocie oraz konieczności uiszczenia wpisowego i udziału.

Pozwana pismem z dnia 7 marca 2018 r. poinformowała powódkę, iż z uwagi na posiadanie spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu niemieszkalnego – garażu nr (...) przy ul. (...) w K. w związku z art. 3 ust. 3³ w zw. z art. 3 ust. 1 pkt. 2 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych powódka została wprowadzona do rejestru członków (...) pod numerem (...) (status członka od 9 września 2017 r.). Powódce jednocześnie udzielono informacji, że opłaty z tytułu użytkowania lokalu mieszkalnego przy ul. (...) w K. nie zostaną skorygowane, gdyż członkostwo, które powódka posiada nie jest związane ze spółdzielczym własnościowym prawem do garażu.

Pozwana wraz z pismem z dnia 30 marca 2018 r. doręczyła powódce uchwałę nr (...) dnia 23 marca 2018r. Rady Nadzorczej (...) Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w sprawie rozpatrzenia odwołania. W treści uchwały nr (...) z dnia 23 marca 2018 r. wskazano, że Rada Nadzorcza zmienia uchwałę Zarządu (...) Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w K. w przedmiocie odmowy przyjęcia w poczet członków w ten sposób, że ustala się, że powódka jest członkiem spółdzielni w związku z posiadaniem spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu niemieszkalnego - garażu. Wskazano także, że stosowanie do treści art. 3 ust. 3¹ Ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych powódka, jako osoba, która nabyła prawo odrębnej własności lokalu może być członkiem spółdzielni po spełnieniu warunków z art. 16 Ustawy Prawo spółdzielcze, które ma odpowiednie zastosowanie tj. uiszczenie wpisowego i udziału.

Inne spółdzielnie mieszkaniowe działające na terenie kraju i w K. uznają, iż osoby spełniające wymogi przewidziane w znowelizowanych przepisach ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych stają się członkami spółdzielni z mocy prawa, bez konieczności uiszczenia udziałów i wpisowego. Stanowisko takie znajduje także wyraz w analizie przepisów ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych, ustawy- kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy – Prawo spółdzielcze, dokonanej przez Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa.

Statut pozwanej Spółdzielni w dacie wydania spornej uchwały nr (...) w § 10 ust. 1 uzależniał przyjęcie na członka spółdzielni od złożenia deklaracji, która powinna być pod rygorem nieważności złożona na piśmie. Podpisana przez przystępującego do Spółdzielni deklaracja powinna zawierać imię i nazwisko, miejsce zamieszkania oraz ilość zadeklarowanych udziałów. Członek może w deklaracji lub w odrębnym pisemnym oświadczeniu złożonym Spółdzielni wskazać osobę, której Spółdzielnia jest zobowiązana po jego śmierci wypłacić udziały. Zgodnie z ust.

5 powyższego paragrafu decyzja o przyjęciu w poczet członków powinna być podjęta w ciągu 30 dni od dnia złożenia deklaracji oraz po uiszczeniu wpisowego i zadeklarowanych udziałów. O decyzji Zarząd powinien zawiadomić zainteresowaną osobę pisemnie, najpóźniej w ciągu czternastu dni od daty podjęcia decyzji. W przypadku odmownej decyzji zainteresowanemu przysługuje prawo odwołania do Rady Nadzorczej w ciągu 14 dni od daty otrzymania zawiadomienia. Decyzja Rady Nadzorczej jest w postępowaniu wewnątrzspółdzielczym ostateczna (§ 10 ust. 6 statutu). Wysokość wpisowego jest ustalana przez zarząd spółdzielni, zaś wysokość udziału wynosi jednokrotne miesięczne wynagrodzenie za pracę, o którym mowa w ustawie z 10.10.2002r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę. Warunkiem podjęcia przez Zarząd decyzji o przyjęciu w poczet członków jest wpłacenie wpisowego i zadeklarowanie minimum jednego udziału. (§ 22 statutu).

Nadwyżka bilansowa za 2016 rok wyniosła 7.185.343,35 złotych netto. Podlegającą podziałowi kwotę 6.902.894,42 zł, stanowiącą pożytki i inne przychody z własnej działalności gospodarczej Spółdzielni przeznaczono na fundusz zasobowy i fundusze remontowe. Natomiast nadwyżka bilansowa za 2017rok wyniosła 6.901.886,90 złotych netto, z czego kwota 6.629.702,43 zł stanowiąca pożytki i inne przychody w własnej działalności gospodarczej Spółdzielni również została przeznaczona na fundusz zasobowy i fundusze remontowe.

Związek Rewizyjny Spółdzielni Mieszkaniowych RP w treści pisma z dnia 26 września 2017r. skierowanego do Rzecznika Praw Obywatelskich wskazał, że jego zdaniem uchwalona w dniu 20 lipca 2017r. ustawa o zamianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych, ustawy Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy Prawo spółdzielcze, która weszła w życie z dniem 9 września 2017r. jest sprzeczna z konstytucyjną zasadą demokratycznego państwa prawnego, dyskryminuje sektor spółdzielczości mieszkaniowej względem pozostałych sektorów spółdzielczych oraz innych podmiotów prywatnych, uniemożliwia realizację rządowego programu Mieszkanie Plus.

Rzecznik Praw Obywatelskich z uwagi na powyższe pismo wystąpił do Ministra Infrastruktury i Budownictwa wyrażając liczne wątpliwości, jakie budzi wykładnia uchwalonych przepisów oraz wyraził obawę o niezgodności uchwalonej ustawy z art. 2 Konstytucji RP, zwracając się z prośbą o nadesłanie wyjaśnień dotyczących przedstawionych okoliczności i zajęcie stanowiska co do zasygnalizowanych wątpliwości natury konstytucyjnej.

Podczas posiedzeń Walnego Zgromadzenia Członków pozwanej, które odbyło się w dniach 9 - 23 maja 2018 r. zostały przyjęte zmiany statutu. Sąd Rejonowy w Koszalinie postanowieniem z dnia 2 lipca 2018 r. dokonał wpisu do KRS informacji o zmianie statutu zgodnie z uchwałą nr (...) Walnego Zgromadzenia podzielonego na części w dniach 9-23.05.2018 r.

W statucie pozwanej Spółdzielni z lipca 2018 r. zmieniono m.in. w § 10 ust. 1, który uzależnia przyjęcie na członka spółdzielni od złożenia deklaracji, która powinna być pod rygorem nieważności złożona na piśmie. Podpisana przez przystępującego do Spółdzielni deklaracja powinna zawierać imię i nazwisko, miejsce zamieszkania oraz ilość zadeklarowanych udziałów o ile ich wniesienie przewidują powszechnie obowiązujące przepisy prawa. Zgodnie z ust. 5 powyższego paragrafu decyzja o przyjęciu w poczet członków powinna być podjęta w ciągu miesiąca dni od dnia złożenia deklaracji. O decyzji Zarząd powinien zawiadomić zainteresowaną osobę pisemnie bezpośrednio za pokwitowaniem lub przez pocztę listem poleconym, najpóźniej w ciągu dwóch tygodni od daty jej podjęcia decyzji. W przypadku odmownej decyzji, zainteresowanemu przysługuje prawo odwołania do Rady Nadzorczej w ciągu 14 dni od daty otrzymania zawiadomienia o uchwale. Zgodnie z § 22 statutu osoba, która zostaje członkiem Spółdzielni zobowiązana jest do wniesienia wpisowego i zadeklarowania udziałów, i ile ich wniesienie przewidują powszechnie obowiązujące przepisy prawa. Wysokość wpisowego i udziału jest ustalana przez zarząd spółdzielni w uchwale.

IV.

Przedstawiając wnioski wyprowadzone po ocenie materiału procesowego Sąd wyjaśnił, że stan faktyczny ustalił na podstawie dokumentów przedłożonych przez obie strony do akt niniejszego postępowania, których prawdziwości żadna ze stron nie kwestionowała. Sąd uznał je za w pełni wiarygodne, gdyż ich treść i forma nie budziły zastrzeżeń

sądu. Ponadto sąd nie przeprowadzał dowodu z przesłuchania stron, jako zbędny, gdyż kwestią sporną nie był stan faktyczny sprawy, a interpretacja obowiązujących przepisów.

Przedstawiając ocenę prawną powództwa w świetle poczynionych ustaleń Sąd wyjaśnił, że istotą sporu w niniejszej sprawie było ustalenie, czy w oparciu o aktualnie obowiązujące przepisy prawa powódka, jako właścicielka stanowiącego odrębną własność lokalu mieszkalnego znajdującego się w zasobach administrowanych przez pozwaną spółdzielnię, może zostać członkiem Spółdzielni po złożeniu deklaracji członkowskiej bez konieczności uiszczenia wpisowego i udziału.

Zdaniem powódki, z uwagi na treść przepisu art. 3 ust. 3¹ ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych nie budzi to wątpliwości. W jej ocenie, aktualnie po złożeniu przez nią deklaracji członkowskiej, bez konieczności uiszczenia wpisowego i udziału pozwana Spółdzielnia powinna przyjąć ją w poczet swoich członków. Powódka w pierwszej kolejności domagała się stwierdzenia w części nieważności spornej uchwały Rady Nadzorczej nr (...) z dnia 23 marca 2018r. odmawiającej przyjęcia jej w poczet członków spółdzielni mieszkaniowej z powodu nieuiszczenia udziału i wpisowego, gdyż jest niezgodna z obowiązującymi przepisami prawa.

Wobec treści żądań Sąd dokonał oceny powództwa w kontekście normy art. 189 k.p.c., wyjaśniając że na tej podstawie powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny. Powyższy przepis określa materialnoprawne przesłanki zasadności powództwa, w którym powód domaga się sądowego ustalenia istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa. Powództwo będzie oddalone przede wszystkim, jeżeli powód nie ma interesu prawnego do jego wytoczenia. W drugim wypadku powództwo zostanie oddalone gdy powód wprawdzie wykaże, że taki interes istnieje, ale twierdzenie powoda o istnieniu lub nieistnieniu stosunku prawnego okaże się bezzasadne. Powód musi także udowodnić, że ma interes prawny skierowania powództwa przeciwko konkretnemu pozwanemu, tj. osobie, która niekoniecznie będąc stroną stosunku prawnego lub prawa objętego petitum pozwu, pozostaje w takim związku z tym stosunkiem prawnym, że stwarza przynajmniej potencjalne zagrożenie prawnie chronionym interesom powoda (por. m.in. uzasadnienie uchwały SN z dnia 25 stycznia 1995 r., III CZP 176/94, OSNC 1995, nr 5, poz. 74; wyrok SN z dnia 16 listopada 2000 r., I CKN 853/98, LEX nr 5086). Interes prawny zachodzi, jeżeli sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego, zapewni powodowi ochronę jego prawnie chronionych interesów, czyli definitywnie zakończy spór istniejący lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu takiego sporu w przyszłości. Sąd wskazał, że w doktrynie przyjmuje się, że stosunkiem prawnym jest taki stosunek między ludźmi lub jednostkami organizacyjnymi, uznanymi przez normę prawną za podmioty prawa, w którym podmioty te mają wynikające z dyspozycji normy prawnej uprawnienia i obowiązki, realizacja zaś tych uprawnień i obowiązków zagwarantowana jest przymusem państwowym. Stosunek prawny może wynikać zarówno z umowy, jak i z czynu niedozwolonego. Nie budzi zatem wątpliwości, że na podstawie art. 189 k.p.c. można żądać ustalenia nieważności lub bezskuteczności czynności prawnej tj. umowy, uchwały, jednostronnej czynności prawnej, wypowiedzenia umowy lub oświadczenia o odstąpieniu od umowy.

Odnosząc te uwagi do materiału procesowego Sąd wyjaśnił, że powódka jest właścicielką stanowiącego odrębną własność lokalu mieszkalnego położonego w K. przy ul. (...), znajdującego się w zasobach administrowanych przez pozwaną spółdzielnię. Okoliczność ta nie była kwestionowana przez żadną ze stron postępowania. Ma zatem interes prawny w ustaleniu, że zaskarżona przez nią uchwała Rady Nadzorczej nr (...) jest nieważna albowiem dotyczy jej sfery praw, które zostały zagrożone poprzez naruszenie przysługujących jej uprawnień. Pozwana nie kwestionowała przy tym tych okoliczności.

Sąd następnie przypomniał, że ustawą z dnia 20 lipca 2017 r. o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych, ustawy-Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy-Prawo spółdzielcze, która weszła w życie w dniu 9 września 2017 r. doszło do zmiany treści ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych. Między innymi został dodany art. 1 ust. 9, który wyłącza stosowanie przepisów ustawy z dnia 16 września 1982 r. - Prawo spółdzielcze dotyczących udziałów i wpisowego, a także przepisów dotyczących obowiązku złożenia deklaracji w celu przyjęcia w poczet członków spółdzielni, z zastrzeżeniem art. 3. Art. 3 ust. 3¹ ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych z kolei przewiduje, iż osoba która nabyła prawo odrębnej własności lokalu może być członkiem spółdzielni, a właścicielowi lokalu, który

nie jest członkiem spółdzielni, przysługuje roszczenie o przyjęcie w poczet członków spółdzielni. W takiej sytuacji przepis art. 16 ustawy z dnia 16 września 1982 r. - Prawo spółdzielcze stosuje się odpowiednio. Z kolei z treści art. 16 § 1 ustawy Prawo spółdzielcze wynika, iż warunkiem przyjęcia na członka jest złożenie deklaracji. Deklaracja powinna być złożona pod nieważnością w formie pisemnej. Podpisana przez przystępującego do spółdzielni deklaracja powinna zawierać jego imię i nazwisko oraz miejsce zamieszkania, a jeżeli przystępujący jest osobą prawną - jej nazwę i siedzibę, ilość zadeklarowanych udziałów, dane dotyczące wkładów, jeżeli statut ich wnoszenie przewiduje, a także inne dane przewidziane w statucie. Odnosząc się do powyższych przepisów Sąd podkreślił, iż aktualnie właściciele wyodrębnionych lokali mogą być członkami w spółdzielni dobrowolnie. Właścicielowi lokalu, który nie jest członkiem spółdzielni, przysługuje jednak roszczenie o przyjęcie w poczet członków spółdzielni i w takiej sytuacji jest on zobowiązany złożyć deklarację w formie pisemnej, która powinna zawierać jego imię i nazwisko oraz miejsce zamieszkania. Natomiast z uwagi na fakt, iż przepis art. 16 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych znajduje jedynie odpowiednie zastosowanie, tym samym obecnie w deklaracji właściciel lokalu nie musi wskazywać ilości zadeklarowanych udziałów. Odpowiednie stosowanie art. 16 Prawa spółdzielczego powinno się natomiast ograniczać do deklarowania przystąpienia do spółdzielni, a pomijać deklarowanie udziałów lub wkładów, gdyż z jednej strony art. 1 ust. 9 u.s.m. wyklucza stosowanie przepisów prawa spółdzielczego dotyczących udziałów, a z drugiej strony nie wydaje się dopuszczalne uzyskiwanie członkostwa przez różnych członków na różnych warunkach tj. kiedy to część miałaby wносить udziały, a część nie.

Powódka A. J. jest właścicielką stanowiącego odrębną własność lokalu mieszkalnego i tym samym przysługuje jej prawo do uzyskania członkostwa w pozwanej spółdzielni, po złożeniu deklaracji, która powinna zawierać imię i nazwisko oraz miejsce zamieszkania oraz podpis, której treść wskazuje na wolę przystąpienia do spółdzielni jako członka, bez konieczności uiszczenia wpisowego i udziałów. Analizując treść deklaracji znajdującej się aktach sprawy, w ocenie Sądu, zawiera ona wszystkie wymagane elementy zgodnie z obowiązującym prawem. Zatem pozwana nie była uprawniona do odmowy przyjęcia powódki w poczet członka spółdzielni. Zaskarżona uchwała nr (...) z dnia 23 marca 2018r. Rady Nadzorczej (...) odmawiająca w części przyjęcia powódki w poczet członków spółdzielni mieszkaniowej w zakresie wskazującym, że jako osoba, która nabyła prawo odrębnej własności lokalu może być członkiem spółdzielni po spełnieniu warunków art. 16 ustawy prawo spółdzielcze tj. uiszczenia wpisowego i udziału, jest sprzeczna ze wskazanymi wyżej przepisami ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych. Skutkuje to zatem stwierdzeniem jej częściowej nieważności na podstawie art. 58 § 1 k.c., zgodnie z którym czynność prawna, a za taką również uznawana jest uchwała organu kolegialnego, tj. Rady Nadzorczej pozwanej spółdzielni, sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek.

Mając powyższe na uwadze, Sąd orzekł jak w punkcie I sentencji wyroku.

Sąd stwierdził też, że z uwagi na uwzględnienie roszczenia głównego powódki, Sąd nie był zobowiązany orzekać w zakresie żądania ewentualnego. Oceniał jednak to żądanie jako bezzasadne. W przypadku żądania ustalenia nieistnienia uchwały na podstawie art. 42 § 9 ustawy z 1982 r. - Prawo spółdzielcze w związku z art. 189 k.p.c. wymagane jest stwierdzenie uchybień w procesie podjęcia uchwały, które wykluczają przyjęcie, że doszło do wyrażenia woli w danym przedmiocie przez powołane organy (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 21 czerwca 2013 r., I ACA 1562/12, LEX nr 1339408). Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały z 24 czerwca 1994 r., III CZP 81/94(OSNCP 1994 Nr 12 poz. 241), stwierdził, że o uchwale nieistniejącej można mówić wtedy, gdy występują takie podstawowe uchybienia w zakresie elementów konstytuujących uchwały, jak niezwołanie walnego zgromadzenia (zebrania przedstawicieli spółdzielni), czy brak wymaganej w ustawie lub statucie większości głosów do podjęcia uchwały. W innych orzeczeniach do przyczyn zakwalifikowania uchwały jako nieistniejącej zaliczono podjęcie uchwały przez osoby niebędące współnikami (wyrok z 14 kwietnia 1992 r., I CRN 38/92, OSNCF 1993 nr 3, poz. 45) oraz sfałszowanie wyniku głosowania (wyrok z dnia 9 października 1972 r. II CR 171/72, OSNCP 1973, Nr 7-8, poz. 135). Zatem o nieistnieniu uchwały organu spółdzielni można mówić w przypadku wystąpienia najpoważniejszych wad, które powodują brak możliwości stwierdzenia istnienia oświadczenia woli uprawnionych podmiotów, wyrażonego choćby z naruszeniem przepisów prawa.

Sąd w oparciu o wskazane przez powódkę okoliczności nie stwierdził, aby taka sytuacja miała miejsce w niniejszej sprawie. Powódka została prawidłowo zawiadomiona, tak o treści decyzji Zarządu pozwanej spółdzielni jak i o treści uchwały Rady Nadzorczej pozwanej wraz z pouczeniem o środkach odwoławczych. Uchwała została podjęta przez uprawniony organ, a treść uchwały jest zrozumiała i nie budząca wątpliwości oraz wyraża wolę głosujących za jej przyjęciem, aczkolwiek można mieć do niej zastrzeżenia natury redakcyjnej, jeśli chodzi o pisemne wyrażenie woli organu ją podejmującego.

O kosztach procesu orzeczono zgodnie z treścią art. 98 k.p.c. Sąd zatem zasądził w punkcie drugim wyroku od pozwanej, jako przegrywającej proces, na rzecz powódki kwotę 200,00 złotych, na którą składa się uiszczona przez nią opłata sądowa od pozwu.

Apelację od tego wyroku wniosła pozwana zaskarżając wyrok w całości i wnosząc o jego zmianę i oddalenie powództwa względnie uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu.

Żądania te oparto o zarzuty:

1) naruszenia art. 2 Konstytucji RP poprzez uznanie, iż przepis art. 1 ust. 9 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych, wyłączający obowiązek wniesienia przez członka spółdzielni mieszkaniowej wpisowego i udziałów nie stanowi naruszenia zasady równości obywateli i zasady sprawiedliwości społecznej, gdyż zmiana przepisów w tym zakresie dotyczy bez wyjątku wszystkich nowych członków spółdzielni, a zróżnicowanie sytuacji prawnej członków spółdzielni, którzy wnieśli wpisowe i udział w stosunku do osób, które stają się członkami spółdzielni po zmianie przepisów bez obowiązku wniesienia wpisowego i udziału podyktowane jest zmianą warunków społecznych i gospodarczych.

2) naruszenie art. 12 Konstytucji RP poprzez przyjęcie, że decydowanie przez ustawodawcę o tym, czy właściciel lokalu, który chce zostać członkiem spółdzielni ma obowiązek wnieść wpisowe i udział czy też obowiązku takiego nie ma, nie stanowi o nieuprawnionej ingerencji ustawodawcy w wolność tworzenia i działania zrzeszeń,

3) naruszenie art. 32 ust. 2 Konstytucji RP poprzez uznanie, że norma prawna przewidziana w art. 1 ust. 9 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych nie dyskryminuje spółdzielni mieszkaniowych względem innych branż spółdzielczych i innych podmiotów prawa prywatnego, gdyż ograniczenie zasady równości podyktowane jest tym, aby osoby, którym przysługuje prawo odrębnej własności lokalu miały wpływ na funkcjonowanie spółdzielni i współdecydowanie o szeregu aspektów jej działalności, a dotychczasowy obowiązek wniesienia wpisowego i udziału stanowił finansową barierę w możliwości ubiegania się o członkostwo.

W uzasadnieniu ponowiono wywód dotyczący niekonstytucyjności norm z których powódka wywodzi swoje prawo do żądania przyjęcia w poczet członków spółdzielni.

Powódka wniosła o oddalenie apelacji podtrzymując dotychczasową argumentację

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 382 k.p.c. Sąd II instancji orzeka na podstawie materiału zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym. Z regulacji tej wynika, że postępowanie apelacyjne polega na merytorycznym rozpoznaniu sprawy, co oznacza, że wyrok sądu drugiej instancji musi opierać się na jego własnych ustaleniach faktycznych i prawnych.

Oceniając w tym kontekście materiał procesowy w pierwszej kolejności stwierdzić więc należy, że Sąd Okręgowy w sposób prawidłowy przeprowadził postępowanie dowodowe, a poczynione ustalenia faktyczne (zawarte w wyodrębnionej redakcyjnie części uzasadnienia zaskarżonego wyroku) znajdują odzwierciedlenie w treści przedstawionych w sprawie dowodów. Sąd odwoławczy czyni te ustalenia częścią uzasadnienia własnego wyroku, nie znajdując potrzeby ponownego ich szczegółowego przytaczania.

Odmowa uwzględnienia powództwa wynika innej niż uczynił to Sąd Okręgowy oceny materialnoprawnej żądań pozwu.

Zaznaczyć przy tym trzeba, że apelacja doprowadziła do zmiany zaskarżonego orzeczenia w kierunku postulowanym przez pozwaną, jednakże z innych przyczyn, aniżeli objętych zarzutami apelacyjnymi.

Jak wielokrotnie wyjaśniano w judykaturze sąd drugiej instancji rozpoznający sprawę na skutek apelacji nie jest związany przedstawionymi w niej zarzutami dotyczącymi naruszenia prawa materialnego, wiążą go natomiast zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania (por. przede wszystkim uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07).

W niniejszej sprawie Sąd Apelacyjny z urzędu stwierdził naruszenie prawa materialnego (art. 189 k.p.c.), nie dotyczące konstytucyjnych wątpliwości wyrażonych w treści apelacji.

Żądanie pozwu w pierwszej kolejności powinno być poddane analizie w świetle art. 189 k.p.c.

Jedynie bowiem w sytuacji uznania, że roszczenie powódki spełnia przesłanki wymagane przez art. 189 k.p.c. należałoby przejść do analizy zagadnienia związanego z tezą o sprzeczności art. 1 ust. 9 w zw. z art. 3 ust. 3¹ ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1222 z późn. zm. określonej dalej jako u.s.m.) z art. 2, art. 12 oraz art. 32 ust. 2 oraz art. 121 ust. 2 w zw. z art. 118 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Brak wykazania przesłanek z art. 189 k.p.c. oznacza natomiast powinność oddalenia przez Sąd powództwa bez analizy zagadnień dotyczących oceny konstytucyjności przepisów nakazujących pozwanej przyjęcie w poczet członków osób posiadających prawo odrębnej własności lokalu .

Powódka wskazując na art. 189 k.p.c. domagała się ustalenia nieważności uchwały nr (...) Rady Nadzorczej (...) Spółdzielni Mieszkaniowej (...) z dnia 23 marca 2018 r. w tej części w jakiej w uchwale stwierdzono, że stosownie do treści art. 3 ust. 3¹ ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych powódka jako osoba która nabyła prawo odrębnej własności może być członkiem spółdzielni po spełnieniu warunków z art. 16 ustawy Prawo spółdzielcze (uiszczenie wpisowego i udziału). Powódka w pozwie interpretuje tą część uchwały jako odmowę przyjęcia jej w poczet członków spółdzielni mieszkaniowej „z tytułu” posiadania prawa odrębnej własności lokalu mieszkalnego.

Formułując tego rodzaju wnioski, powódka pomija jednak, że nie ma sporu między stronami (zostało to wprost potwierdzone uchwałą Rady Nadzorczej z dnia 23 marca 2018 w części nieobjętej zaskarżeniem), że jest ona członkiem pozwanej Spółdzielni (członkostwo to nabyła z mocy prawa jako uprawniona ze spółdzielczego prawa do lokalu niemieszkalnego).

W tym kontekście należy oceniać zatem kwestię istnienia interesu prawnego w żądaniu ustalenia nieważności uchwały Rady Nadzorczej w części, w której mowa w pozwie (stwierdzającej że powódka „może być” członkiem spółdzielni jako osoba, która nabyła prawo odrębnej własności lokalu po spełnieniu warunków określonych w art. 16 ustawy prawo spółdzielcze). Stosunek członkostwa w spółdzielni między stronami procesu został bowiem zawiązany i nie jest to kwestionowane przez pozwaną.

Niezależnie od źródła powstania tego stosunku (umowa stron czy przepis ustawy – jak w przypadku powódki), uzyskanie członkostwa determinuje zakres wzajemnych praw członka. Prawa i obowiązki członka spółdzielni wynikające z nawiązania stosunku członkostwa wynikają z art. 18 – 22 ustawy Prawo spółdzielcze a także przepisów modyfikujących zawartych w przepisach ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych. Zasadniczo zakres praw nie zależy od liczby praw do lokali przysługujących członkowi (o czym przekonuje np. art. 3 ust 8 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych zgodnie z którym jeśli członkowi spółdzielni przysługuje więcej niż jedyne tytuł prawny do lokalu będący podstawą uzyskania członkostwa, utrata członkostwa następuje dopiero w przypadku utraty wszystkich tytułów prawnych do lokali w ramach tej samej spółdzielni.

Skoro zatem pozwana nie kwestionowała w zaskarżonej uchwale (a wręcz to potwierdziła), że powódka nabyła z mocy prawa członkostwo w Spółdzielni, to powódka domagając się ustalenia nieważności uchwały w dalszej części, (która dotyczy w swej istocie poglądu spółdzielni co do przesłanek nawiązania stosunku członkostwa także w następstwie nabycia odrębnej własności lokalu), powinna była wskazać na takie okoliczności prawne, które uzasadniają istnienie po jej stronie interesu prawnego w uzyskaniu takiego orzeczenia. Dopiero przesądzenie tej kwestii uzasadniać może ocenę zasadności twierdzenia o nieważności uchwały w inkryminowanej części.

W judykaturze wskazywano już (por. np. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 22 maja 2019 w sprawie I ACa 76/19, wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 27 marca 2012 r. I ACa 62/12), że wyłączenie w stosunku do członka spółdzielni mieszkaniowej lub osoby niebędącej członkiem możliwości kwestionowania na drodze sądowej uchwał organów spółdzielni mieszkaniowej, która nie dotyczy materii wskazanej w przepisach art. 42 § 2, 3 Prawa spółdzielczego, ale stanowiących źródło nałożonych na nich obowiązków lub ograniczających ich prawa oznaczałoby pozbawienie takiego podmiotu ochrony prawnej. A więc było by nieakceptowalne z punktu widzenia podstawowych zasad demokratycznego państwa prawa (art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej). W takiej sytuacji przysługuje im, co do zasady, ochrona praw oparta na zasadach ogólnych prawa cywilnego. Mogą zatem kwestionować uchwałę konkretnego organu spółdzielni mieszkaniowej żądając stwierdzenia jej nieważności w trybie art. 58 k.c. w zw. z art. 189 k.p.c.

Sąd ma jednak obowiązek zbadania z urzędu kwestii istnienia interesu prawnego będącego przesłanką skutecznego powództwa o ustalenie opisanego w treści art. 189 k.p.c., w każdym stanie sprawy. Uwzględnienie powództwa o ustalenie mimo braku interesu prawnego powoda oznacza naruszenie istotnego przepisu postępowania (zob. orz. SN z 10.2.1949 r., Po.C 428/48, PiP 1949, Nr 6–7, s. 128, z glosami W. Siedleckiego, tamże, s. 131 i J. Witeckiego, tamże, s. 135 – za tezę trzecią Komentarza do art. 189 KPC red. Zieliński 2017, wyd. 9/Zieliński, SIP Legalis).

Wyjaśniono też w judykaturze, że interes prawny zachodzi, jeżeli sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego, zapewni powodowi ochronę jego prawnie chronionych interesów, czyli definitywnie zakończy spór istniejący lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu takiego sporu w przyszłości. Uzależnienie powództwa o ustalenie od interesu prawnego należy pojmować elastycznie z uwzględnieniem celowościowej wykładni pojęcia interesu prawnego, konkretnych okoliczności danej sprawy i od tego, czy w drodze powództwa o świadczenie, czy o ukształtowanie, strona może uzyskać pełną ochronę swoich praw. Poza tym pojęcie interesu prawnego powinno być interpretowane z uwzględnieniem szeroko pojmowanego dostępu do sądów w celu zapewnienia ochrony prawnej (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2014 r., sygn. akt II CSK 687/13).

Odnosząc te uwagi do niniejszej sprawy stwierdzić należy, że domagając się ustalenia nieważności uchwały w zaskarżonej części powódka wykazać powinna w pierwszej kolejności, jakie skutki w jej sferze prawnej nastąpią w przypadku uzyskania objętego żądaniem wyroku (w jaki sposób uchwała narusza jej prawa). Zatem wykazać należy, czy zmieni się a jeśli tak - w jaki sposób ukształtowana zostanie - sfera praw i obowiązków między stronami po wyeliminowaniu uchwały z obrotu prawnego. Te kwestie dopiero pozwalają na dokonanie oceny, czy powódka posiada interes prawny w rozumieniu art. 189 k.p.c.

Tymczasem istota argumentacji prawnej powódki i pozwanej sprowadza się wyłącznie do oczekiwania rozstrzygnięcia ich sporu co do oceny prawnej kwestii, czy w przypadku żądania przyjęcia w poczet członków spółdzielni opartego o treść art. 3¹ ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych, konieczne jest zadeklarowanie udziału i uiszczenie wpisowego oraz wniesienie wkładu.

Z kolei Sąd I instancji dokonując oceny na podstawie art. 189 k.p.c. poprzestał na stwierdzeniu, iżże już fakt bycia właścicielem lokalu stawiającego odrębną własność uzasadnia istnienie jej interesu prawnego w ustaleniu nieważności uchwały, a interes ten nie był kwestionowany przez pozwaną.

Sąd odwoławczy nie podziela takiej oceny. Samo przysługiwanie prawa własności lokalu nie może bowiem uzasadniać tezy o istnieniu interesu prawnego jako racjonalnej potrzeby uzyskania orzeczenia ustalającego istnienie lub nieistnienie prawa albo stosunku prawnego.

Powódka domaga się bowiem w pozwie przesądzenia o ważności uchwały w części zawierającej w istocie jedynie ocenę prawną (nie wywołującej żadnych skutków prawnych w ramach relacji członkowskich między powódką i pozwaną). Tak należy bowiem oceniać stanowisko rady nadzorczej co do konieczności złożenia deklaracji na podstawie art. 16 ustawy prawo spółdzielcze, jeśli zarazem w tej samej uchwale stwierdzono, że powódka jest członkiem spółdzielni. Zatem zaskarżona część uchwały nie wpływa na sferę praw powódki jako członka spółdzielni.

Stwierdzenie nieważności uchwały w zaskarżonej części nie może wywrzeć żadnych skutków prawnych w sferze prawnej powódki (nie będzie przesądzać o zakresie praw powódki jako członka spółdzielni, skoro członkowsko nie jest negowane).

Jeśli natomiast nie byłyby przestrzegane prawa powódki jako członka spółdzielni np. w przypadku rozliczeń dotyczących lokalu mieszkalnego – powódka powinna dochodzić żądań adekwatnych dla sposobu naruszenia praw przez spółdzielnię (zatem wyrok ustalający nieważność w zaskarżonym zakresie nie będzie wpływać w żaden sposób na treści praw i obowiązków powódki i pozwanej wynikających ze stosunku członkostwa w Spółdzielni (istnienie stosunku członkostwa wykazywać jako przesłankę uzasadniającą żądania pozwu).

Wbrew wywodom uzasadnienia pozwu w przypadku objętym sporem nie przysługuje też odrębna droga „odwoławcza” do sądu od uchwały objętej pozwem. Prawo do zaskarżenia uchwały rady nadzorczej w sprawach członkowskich dotyczy bowiem wyłącznie uchwał w sprawie wykluczenia lub wykreślenia członka (art. 24 Prawa Spółdzielczego). Zatem nie może uzasadniać powódka swojej legitymacji pouczeniem jakie otrzymała od Rady Nadzorczej pozwanej Spółdzielni.

W rezultacie wobec niewykazania niezbędnej dla możliwości rozstrzygnięcia sporu na podstawie art. 189 k.p.c. przesłanki interesu prawnego, powództwo należało oddalić. To skutkuje zaś wydaniem wyroku reformatoryjnego (art. 386 §1 k.p.c.)

Jedynie więc dla wyczerpania kwestii poddanych pod osąd dodać należy, że odnośnie do poruszanych w sprawie kwestii związanych z wykładnią normy art. 3 ust. 3¹ ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych z dnia 15 grudnia 2000 r. tj. z dnia 13 kwietnia 2018 r. (Dz.U. z 2018 r. poz. 845), wypowiedział się Sąd Apelacyjny w Szczecinie (np. w wyrokach z 22 maja 2019 (I ACa 76/19) i 30 maja 2019 (I ACa 15/19)). W obu tych sprawach wyjaśniono, że zgodnie z tym przepisem „członkiem spółdzielni może być osoba, która nabyła prawo odrębnej własności lokalu. Właścicielowi lokalu, który nie jest członkiem spółdzielni, przysługuje roszczenie o przyjęcie w poczet członków spółdzielni. Przepis art. 16 ustawy z dnia 16 września 1982 r. - Prawo spółdzielcze stosuje się odpowiednio. Osoba, która nabyła prawo odrębnej własności lokalu, zachowuje członkostwo w spółdzielni”.

Ustawodawca ustanowił w tej normie roszczenie o ukształtowanie stosunku członkowskiego nazwane „roszczeniem o przyjęcie w poczet członków spółdzielni”. Roszczenie to nie zostało ograniczone jakimikolwiek terminem, a więc jako mające charakter bezterminowy może być dochodzone w czasie, w którym powodowi przysługuje prawo własności do lokalu położonego w nieruchomości zarządzanej przez spółdzielnię mieszkaniową.

Sąd w obu sprawach wyjaśnił też, że możliwość wytoczenia powództwa o świadczenie czy ukształtowanie co do zasady wyklucza po stronie powoda istnienie interesu prawnego w wytoczeniu powództwa o ustalenie naruszonego prawa lub stosunku prawnego

Jak wskazano w cytowanych orzeczeniach ustalenie nieważności uchwały rady nadzorczej pozwanej spółdzielni nie zakończy natomiast definitywnie sporu między stronami. Ta dodatkowa uwaga także wskazuje na brak interesu prawnego w dochodzeniu żądania

Mając na uwadze powyższe rozważania zaskarżone orzeczenie należało w trybie art. 386 § 1 k.p.c. zmienić i powództwo oddalić, zaś w oparciu o treść art. 98 § 1 k.p.c. powódkę obciążyć kosztami postępowania pierwszoinstancyjnego poniesionymi przez pozwaną w postaci wynagrodzenia pełnomocnika ustalonego w stawce minimalnej tj. w kwocie 360 zł (§ 8 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. 2015.1880 ze zm.) oraz opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł.

Rozstrzygnięcie co do meritum determinuje treść orzeczenia o kosztach postępowania apelacyjnego. Powódka przegrała niniejsze postępowanie, a zatem na podstawie przepisu art. 98 § 1 k.p.c. należało ją obciążyć tymi kosztami w postaci: wynagrodzenia pełnomocnika ustalonego w stawce minimalnej tj. w kwocie 270 zł (§ 8 pkt 1 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 wskazanego wyżej rozporządzenia) oraz obowiązkiem zwrotu opłaty od apelacji w kwocie 200 zł.

Leon Miroszewski Krzysztof Górski Halina Zarzeczna